

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

VÝBOR REGIÓNOV

149. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 27. 4. 2022 – 28. 4. 2022

Uznesenie Európskeho výboru regiónov – Regióny a mestá EÚ podporujú Ukrajinu

(2022/C 301/01)

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV (VR)

1. odsudzuje nevyprovokovanú a neodôvodnenú inváziu na Ukrajinu, ktorú 24. februára 2022 začala Ruská federácia podporovaná Bieloruskom;
2. vyzýva na okamžité a bezpodmienečné prímerie a vytvorenie bezpečných humanitárnych koridorov; Rusko musí okamžite zastaviť vojenskú operáciu a z okupovaných ukrajinských území stiahnuť všetky vojenské a polovojenské sily a administratívnych úradníkov;
3. zdôrazňuje, že táto invázia je trestným činom voči ukrajinskému ľudu a ukrajinskej zvrchovanosti a územnej celistvosti a tiež brutálnym porušením demokratických zásad a zásad právneho štátu; poukazuje na to, že ruská armáda svojimi bezohľadnými útokmi na civilistov vrátane starostov miest a obcí spáchala vojnové zločiny, ktoré sú v rozpore s medzinárodným právom, najmä s Chartou OSN, Helsinským záverečným aktom, Parížskou chartou pre novú Európu a Budapeštianskym memorandom; každé porušenie ľudských práv, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti na území Ukrajiny musia byť zaznamenané, vyšetrené a trestne stíhané Medzinárodným trestným súdom;
4. vyjadruje solidaritu s ukrajinským ľuďom, ktorý bráni svoju krajinu pred ruskými okupantmi; vyjadruje hlboké znepokojenie nad stratami na ľudských životoch a ľudským utrpením spôsobeným ruskými brutálnymi činmi;
5. opätovne potvrdzuje svoju podporu ukrajinským miestnym a regionálnym samosprávam a vyzýva na okamžité prepustenie ukrajinských starostov a pracovníkov verejnej správy unesených ruskými okupačnými silami v rozpore so štvrtým Ženevským dohovorom;
6. konštatuje, že len ukrajinský ľud si môže demokraticky zvoliť svojich vedúcich predstaviteľov na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, a vyhlasuje, že neuzná žiadne regionálne alebo miestne vedenie, ktoré na Ukrajinu dosadí Rusko, ani s ním nebude spolupracovať;

Konkrétne prejavy solidarity s miestnymi a regionálnymi samosprávami

7. poukazuje na mimoriadnu solidaritu, ktorú preukázali občania EÚ s ľuďmi utekajúcimi pred vojnou na Ukrajinu; vyjadruje znepokojenie nad nútenou deportáciou Ukrajincov na územie kontrolované Ruskom; vyjadruje uznanie orgánom Európskej únie za ich jednotný postup v reakcii na útok Ruska na Ukrajinu, za posilnenie solidarity prostredníctvom priamej humanitárnej pomoci a núdzovej pomoci v oblasti civilnej ochrany a za aktiváciu mechanizmu okamžitej ochrany osôb utekajúcich pred vojnou; zdôrazňuje, že táto pomoc sa bude musieť v nadchádzajúcich mesiacoch výrazne zvýšiť, aby sa zabránilo humanitárnej kríze v pohraničných regiónoch EÚ;

8. zaväzuje sa ďalej mobilizovať mestá a regióny k tomu, aby poskytovali pomoc utečencom z Ukrajiny; poukazuje najmä na potreby v pohraničných regiónoch, pokiaľ ide o logistickú podporu v rámci počiatočného prijímania a tranzitu;
9. vyzýva miestne a regionálne samosprávy z Európy, aby využívali informačno-podpornú platformu Pomôžme Ukrajine⁽¹⁾, ktorú zriadil a na ktorej môžu požiadať o pomoc alebo ju ponúknuť;
10. súhlasí s výzvou miestnych a regionálnych samospráv z Ukrajiny a EÚ na oživenie alebo vytváranie partnerstiev, ako aj na twinning miest a regiónov v súvislosti s procesom obnovy;

Posilnenie európskej perspektívy Ukrajiny

11. zdôrazňuje, že reformy, ktoré Ukrajina vykonala v oblasti decentralizácie a regionálneho rozvoja, významne prispeli ku konsolidácii miestnej demokracie, k posilneniu samosprávy a celkovej odolnosti miestnych komunít v krajine, čo je dôležitým prvkom ukrajinského odporu voči ruským okupantom; tieto reformy sa realizovali s výraznou podporou regiónov a miest Európskej únie, a to aj prostredníctvom programu U-LEAD s Európou, s cieľovou podporou zo strany VR, a to v rámci jeho pracovnej skupiny pre Ukrajinu a prostredníctvom činností partnerskej spolupráce; úspešná realizácia týchto decentralizačných reforiem priblížila Ukrajinu k Európskej únii a jej hodnotám slobody, demokracie a právneho štátu;
12. vyzýva medzinárodné spoločenstvo, aby pripravilo plán pomoci a obnovy pre Ukrajinu s cieľom podporiť ukrajinské hospodárstvo, inštitúcie a verejné služby a opätovné budovanie zničenej infraštruktúry; v tejto súvislosti víta rozhodnutie Európskej rady zriadiť trustový fond solidarity pre Ukrajinu a vyzýva na zorganizovanie medzinárodnej konferencie s cieľom získať financie od partnerov; zdôrazňuje, že k obnove Ukrajiny musí prispieť vojnovými reparáciami aj Rusko, ktoré je zodpovedné za spôsobenú škazu;
13. podporuje Ukrajinu pri získavaní štatútu kandidátskej krajiny na členstvo v EÚ v súlade s článkom 49 Zmluvy o Európskej únii, pričom treba uplatniť rovnakú revidovanú metodiku prístupových rokovaní ako v prípade krajín západného Balkánu s väčším dôrazom na právny štát a demokratické inštitúcie; zdôrazňuje, že k žiadostiam Gruzínska a Moldavska o členstvo v EÚ by sa malo tiež pristupovať kladne; medzitým je potrebné bezodkladne pokračovať v integrácii Ukrajiny do jednotného trhu EÚ v súlade s dohodou o pridružení;

Opatrenia finančnej podpory

14. víta balíky kohéznych opatrení Európskej komisie na podporu utečencov v Európe CARE a CARE+, ako aj flexibilitu v rámci iniciatívy REACT-EU, a vyzdvihuje prínos priameho zapojenia regionálnych a miestnych samospráv do plánovania, riadenia a vykonávania balíkov opatrení CARE a REACT-EU; zdôrazňuje, že úpravy programov politiky súdržnosti musia byť v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť súdržnosť“, ktorá bola nedávno zavedená v 8. správe o súdržnosti;
15. zdôrazňuje, že počas pandémie COVID-19, ako aj v reakcii na dôsledky vojny na Ukrajine sa ukázalo, že politika súdržnosti môže v prípade potreby priniesť krátkodobé výsledky; trvá však na tom, že týmto cieľom by nemal konkurovať skutočný cieľ politiky súdržnosti, ktorým je posilniť hospodársku sociálnu a územnú súdržnosť znižovaním rozdielov medzi regiónmi;
16. víta pozastavenie programov cezhraničnej spolupráce, do ktorých sú zapojení ruskí a bieloruskí partneri; žiada posilnenie existujúcich programov medzi regiónmi EÚ (Poľsko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko) a Ukrajinou; zdôrazňuje, že finančná podpora pre miestne a regionálne samosprávy v krajinách susediacich s Ukrajinou a v iných štátoch, ktoré prijímajú najvyšší počet utečencov, je veľmi nedostatočná a musí sa výrazne posilniť vzhľadom na úlohu týchto samospráv nielen pri poskytovaní prístrešia utečencom, ale aj pri ich integrácii do svojich systémov vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a bývania;
17. podporuje vytvorenie stálej krízovej rezervy na zmiernenie dôsledkov budúcich núdzových situácií, ktorá by dopĺňala alebo posilňovala existujúce krízové nástroje a nástroje flexibility; vyzýva na vytvorenie jednotného miestneho nástroja EÚ pre ukrajinských utečencov, v rámci ktorého by sa sústredili všetky finančné prostriedky dostupné miestnym a regionálnym samosprávam v súvislosti s poskytovaním útočiska utečencom, s cieľom uľahčiť, zefektívniť a urýchliť využívanie finančných prostriedkov, ktoré majú k dispozícii;

⁽¹⁾ *Help Ukraine: Info-Support Hub* je kontaktná platforma na prepojenie tranzitných regiónov a preťažených miestnych a regionálnych samospráv s orgánmi z iných členských štátov EÚ, ktoré majú kapacity na poskytnutie pomoci.

18. konštatuje, že v prípade najviac dotknutých členských štátov a regiónov môže byť potrebné zrevidovať ich plány podpory obnovy a odolnosti na základe riadnej konzultácie s regionálnymi samosprávami, najmä vzhľadom na skutočnosť, že vojna má pre štáty EÚ čoraz väčšie hospodárske dôsledky;

Prijímanie utečencov z Ukrajiny

19. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy sú v prvej línii, pokiaľ ide o prijímanie miliónov utečencov v susedných krajinách, ako aj vnútorne vysídlených osôb na Ukrajine⁽²⁾ – ide o najväčšiu utečeneckú krízu v Európe od druhej svetovej vojny; zdôrazňuje, že všetci utečenci bez ohľadu na svoj pôvod a politickú príslušnosť alebo sexuálnu identitu by mali mať vo všetkých regiónoch a mestách EÚ právo na rovnako pozitívne prijatie ako utečenci prichádzajúci z Ukrajiny;

20. víta aktiváciu smernice o dočasnej ochrane, ktorá sa teraz musí v plnej miere vykonávať dobre koordinovaným, veľkorysým, inkluzívnym a pružným spôsobom, čím sa všetkým ľuďom utekajúcim z Ukrajiny zaručí prístup na trh práce, bývanie, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a sociálna podpora, so zameraním na zraniteľné skupiny, najmä ženy a deti, a to bez ohľadu na ich pôvod, etnickú či politickú príslušnosť alebo sexuálnu orientáciu;

21. upriamuje pozornosť na osobitné aspekty smernice Rady 2001/55/ES⁽³⁾ o dočasnej ochrane umožňujúcej utečencom zvoliť si členský štát, v ktorom sa chcú dočasne usadiť (článok 26), a zdôrazňuje, že uznanie práva na voľný pohyb utečencov a ich autonómie prispieva k zmierneniu tlaku na vnútroštátne azylové systémy a na prijímacie kapacity v pohraničných regiónoch;

22. vyzýva na vytvorenie dobrovoľného európskeho systému premiestnenia s prihliadnutím na prijímacie kapacity regionálnych a miestnych samospráv; v tejto súvislosti opakuje svoju výzvu, aby sa mestám a regiónom EÚ poskytol priamy prístup k finančným prostriedkom EÚ určeným na migráciu a integráciu; vyzýva Komisiu, aby navrhla fungujúci systém rozdeľovania utečencov pre prípadné utečenecké krízy v budúcnosti, a členské štáty EÚ, aby uznali takéto dobrovoľné záväzky a dodržiavali ich;

23. zdôrazňuje, že mnohí ukrajinskí utečenci sú obzvlášť zraniteľní a približne polovicu z nich tvoria maloletí; poukazuje na to, že mnohé zo státisícov detí, ktoré utekajú, sú bez sprievodu a potrebujú osobitnú ochranu a starostlivosť; podporuje balík opatrení na ochranu ukrajinských detí, ktoré utiekli pred vojnou, pričom prioritou je potreba umožniť im navštevovať školu;

24. požaduje dôrazné opatrenia na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi, keďže väčšinu ukrajinských utečencov tvoria ženy a deti, pričom v správach venovaných ľudským právam sa poukazuje na nárast prípadov, keď sa tieto osoby stávajú predmetom záujmu organizovaných zločineckých skupín, ktoré ich využívajú na účely sexuálneho alebo pracovného vykorisťovania;

25. zdôrazňuje potrebu zabezpečiť jazykové kurzy, vzdelávanie a odbornú prípravu; v tejto súvislosti poukazuje na potenciál siete VR Mestá a regióny za integráciu migrantov;

Vplyv na politiky EÚ

26. vyzýva, aby sa vo všetkých európskych regiónoch prijali bezodkladné opatrenia s cieľom zmenšiť závislosť EÚ od tretích krajín, a najmä od energetického dovozu z Ruska, a vyzýva Európsku komisiu, aby podporila ich úsilie;

27. podporuje výzvu na úplný zákaz dovozu ruského plynu, ropy a uhlia do Európy a nabáda miestne a regionálne samosprávy, aby začali vypracúvať núdzové plány s cieľom pripraviť sa na dôsledky takýchto sankcií;

⁽²⁾ *Ukraine Refugee Situation* (unhcr.org) (Situácia ukrajinských utečencov, Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov).

⁽³⁾ Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

28. považuje plán REPowerEU⁽⁴⁾ za spôsob, ako urýchliť prechod na čistú energiu, zväčšiť energetickú bezpečnosť EÚ, zmenšiť závislosť EÚ od dovozu fosílnych palív a surovín z tretích krajín, najmä z Ruskej federácie, a tým aj politické, hospodárske a bezpečnostné riziká z neho vyplývajúce; vyzýva na rozsiahle investície a konkrétne opatrenia na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej efektívnosti a úspor, obehovosti, elektrifikácie a výskumu alternatívnych udržateľných palív ako skutočne dlhodobých bezpečných a cenovo dostupných riešení.

29. trvá na tom, že dôsledky vojny by nemali ohroziť opatrenia v oblasti klímy a udržateľnosti stanovené v Parížskej dohode, ako aj v Agende 2030 OSN pre udržateľný rozvoj, a opätovne potvrdzuje svoj záväzok voči Európskej zelenej dohode, ktorá je tiež prostriedkom na posilnenie strategickej autonómie EÚ;

30. domnieva sa, že úsilie EÚ o zvýšenie energetickej nezávislosti musí zahŕňať úplné zavrnutie projektov Nord Stream a Nord Stream 2;

31. rozhodne víta nedávnu synchronizáciu ukrajinských a moldavských elektrických sietí s európskou kontinentálnou sieťou;

32. stotožňuje sa s výzvou ukrajinských miestnych a regionálnych samospráv adresovanou medzinárodnému spoločenstvu, aby im pomohlo pri zvládaní environmentálnych núdzových situácií spôsobených inváziou, a to aj v lokalitách jadrových elektrární a chemických závodov;

33. víta rozhodnutie Európskej komisie začať rokovania s Ukrajinou o pristúpení krajiny k programu LIFE s cieľom získať finančné prostriedky na pomoc pri obnove jej životného prostredia zničeného v dôsledku ruskej invázie, či už ide o znečistenie, ničenie ekosystémov alebo iné dlhodobé vplyvy;

34. zdôrazňuje, že konflikt bude mať nevyhnutne vážne dôsledky pre agropotravinárske odvetvie EÚ vzhľadom na to, že Ukrajina a Rusko sú významnými vývozcami viacerých poľnohospodárskych produktov (ako sú obilniny a olejiny), ako aj dusíkatých hnojív; zdôrazňuje, že EÚ musí posilniť svoj záväzok zabezpečiť udržateľné potravinové systémy a zároveň zaručiť cenovú dostupnosť kvalitných potravín pre všetkých zmenšením závislosti od kľúčových dovážaných poľnohospodárskych výrobkov a vstupov; vyjadruje hlboké znepokojenie nad skutočnosťou, že narušenie vývozu z Ukrajiny a Ruska už viedlo k obrovskému celosvetovému zvýšeniu cien poľnohospodárskych komodít a že dôsledky pociťujú najmä najchudobnejšie krajiny a regióny sveta;

Ďalšie úvahy

35. podporuje práva ruského a bieloruského ľudu, ktorý protestuje proti Putinovej vojne a bráni svoje právo na spravodlivé voľby, slobodu prejavu a zhromažďovania, a požaduje okamžité prepustenie nespravodlivo zadržovaných demonstrantov;

36. podporuje ďalšie koordinované prísne sankcie voči Rusku a Bielorusku s cieľom účinne znemožniť Rusku pokračovať v agresii; navrhuje, aby Komisia predložila usmernenia o presadzovaní a uplatňovaní sankcií vzhľadom na to, že stále existujú rozdiely, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, v nástrojoch a postupoch, ktoré sa používajú na overenie vlastníctva podnikov, aktív a nehnuteľností;

37. zdôrazňuje, že všetky kandidátske a potenciálne kandidátske krajiny na členstvo v EÚ by mali byť nabádané uplatňovať sankcie, ktoré boli dohodnuté na úrovni EÚ, aby tak jasne preukázali svoj záväzok voči EÚ a jej hodnotám;

38. odsudzuje ruskú propagandu a nenávistné prejavy, ktoré podnecujú konflikt a pomáhajú páchatelom vojnových zločinov; požaduje účinné opatrenia na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni s cieľom bojovať proti takejto propagande a eliminovať ju; protestuje proti demonstráciám na podporu ruskej agresie v európskych mestách;

⁽⁴⁾ Oznámenie Komisie s názvom REPowerEU: spoločné európske pravidlá pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu, 8. marca 2022.

39. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie postúpil Európskej komisii, Európskemu parlamentu, francúzskemu a českému predsedníctvu Rady EÚ, predsedovi Európskej rady, ako aj prezidentovi, vláde a parlamentu Ukrajiny.

V Bruseli 28. apríla 2022

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS
